

A CÉGVÁSÁRLÁS JOGI ÉS SZÁMVITELI ASPEKTUSAI

Dr. Sisa Krisztina A., főiskolai docens

Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem, Pénzügy és Számvitel Kar, Számvitel Tanszék
email cím: sisa.krisztina@uni-bge.hu

Dr. Siklósi Ágnes, egyetemi docens

Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem, Pénzügy és Számvitel Kar, Számvitel Tanszék
email cím: siklosi.agnes@uni-bge.hu

Absztrakt

A tanulmány célja a cégvásárlás és üzletág-vásárlás közötti jogi és számviteli különbségek bemutatása, kiemelve, hogy a gazdasági gyakorlatban e két fogalom gyakran összemosódik, noha jogi szempontból világosan elkülönülnek. A cégvásárlás társasági jogi alapú tranzakció, míg az üzletág-átruházás polgári jogi jogügylet, amely vagyonelemek megszerzésére irányul. A szerzők részletesen elemzik a különböző társasági formákra jellemző tulajdoni jogviszonyokat, az üzletrészek és részvénnyek átruházásának sajátosságait, valamint az ezekhez kapcsolódó adózási és számviteli szabályokat. A számviteli értékelés szempontjából kitérünk a goodwill és badwill fogalmára, valamint azok elszámolására. A tanulmány rávilágít arra is, hogy a helyes jogértelmezés és számviteli elszámolás elengedhetetlen a tranzakciók kockázatainak minimalizálásához és az átlátható pénzügyi beszámolókhöz.

1. Bevezetés

Gazdasági szakemberek körében gyakran problémát okoz a cégvásárlás illetve üzletág-vásárlás fogalmi elhatárolása. Tanulmányunk célja bemutatni a cégvásárlás ezen fogalmi elhatárolásait, illetve értelmezéseit jogi és számviteli megközelítésben. Jogi szempontból az elhatárolás egyértelmű: cégvásárlásról kizárólag társasági jogi értelemben beszélhetünk. Amit a gazdasági szaknyelv üzletág-vásárlásként ír le, az a jog fogalomrendszere szempontjából kizárólag kötelmi jogi alapon értelmezhető, és ekként megkülönböztetendő a társasági értelemben vett akvizícióktól.

2. A cégvásárlás jogi értelmezése

A cégvásárlásnak a jog szempontrendszer alapján történő megközelítéséhez a klasszikus római jogelv, a „nemo plus iuris”¹¹ szabály szolgál zsinórmértékül. A polgári jognak ez a mai napig érvényesülő általános alapvetése deklarálta, hogy tulajdonjogot csak a tulajdonostól lehet szerezni (származtatni). Amennyiben az adásvétel tárgya tehát maga a cég, úgy a jog szempontrendszer kizárólag azt tudja vizsgálni, hogy mi testesíti meg az adott cég tulajdonjogát (a céggel való rendelkezés jogát). Attól függően, hogy személyegyesítő vagy tőkeegyesítő társaságtípusról beszélünk, a társaságban fennálló tulajdonosi jogviszonyok egyre absztraktabb formában kerülnek megtestesítésre.

A személyegyesítő társaságokban (kkt., bt.) fennálló tulajdoni/tagsági viszonyok szempontjából csak korlátozott forgalomképességről beszélhetünk, miután ezek a társaságoknál inkább a társaság létrehozására irányuló szerződés (társasági szerződés) kötelmi jellege dominál, vagyis a tagok összetételében bekövetkező változás (üzleti részesedés átruházása) a társasági szerződés valamennyi tag általi módosítását igényli, amelynek körében a társaságba belépő illetve kilépő tagok egymással elszámolni kötelesek. Miután azonban a

¹¹ magyarul: senki több jogot nem ruházhat át, mint amivel maga is rendelkezik, értsd: tulajdonjogot csak a tulajdonosától szerezhetünk

személyegyesítő társaságok jogi jellegéből fakad annak többszemélyi jellege (amennyiben a tagok száma egy före csökken, és 6 hónapon belül nem biztosítják a tagok pótlását, úgy a társaságot jogutód nélkül meg kell szüntetni), vagyis cégvásárlási szempontból ezek a társaságtípusok értelemszerűen nem is jöhetnek szóba, legalábbis nem „kivásárlási” értelemben, amely a tagsági jogok egy személy (a vevő) kezében történő egyesítését kéne, hogy eredményezze.

A korlátolt felelősségű társaságnál a tagsági jogokat már az üzletrész testesíti meg. Minden tag egy üzletrésszel rendelkezik, csupán az üzletrészek mértéke mutat eltérést. Az üzletrész a tag (esetenként eltérő) vagyoni hozzájárulását fejezi ki, ekként a társaság jegyzett tőkéje az üzletrészek névértékének arányában oszlik meg a tagok között. A Kft. tényleges értéke ugyanakkor nyilvánvalóan nem azonos az üzletrészek névértékének összegével, hiszen a tagok számtalan más módon járulhatnak hozzá a cég működéséhez (pld. személyes közreműködés, pótbefizetés, ázsíós tőkeemelés, tagi kölcsön, stb.).

A Kft-ben fennálló tagsági jogok átruházása esetén a tulajdon-átruházás szükséges tárgya a tagsági jogokat (pld. szavazati jog, osztalékból való részesedéshez való jog, teljesített pótbefizetés visszakövetelésére való jog, stb.) megtestesítő, a jegyzett tőkéhez való vagyoni hozzájárulás arányához igazodó üzletrész, azonban ezt meghaladóan, a komplex cégvásárlási tranzakció szükségszerűen kiterjedhet a tagnak a társasággal szembeni, kötelmi (azaz nem társasági jogi) alapú követeléseinek (pld. tagi kölcsön) ellenérték fejében történő engedményezésére is. A cégvásárlási tranzakció során az eladó (a társaság tagja, az üzletrész-tulajdonos) ugyanis végső soron arra vállal (jog)szavatosságot, hogy a tranzakciót követően semmilyen jogcímen nem marad fennmaradó követelése az adott céggel szemben, vagyis a cégvásárlásnak a tagoknak a céghez fűződő tagsági jogait megtestesítő üzletrészen túlmenően értelemszerűen ki kell terjednie valamennyi olyan jogviszonyra, amelyek alapján a tag a céggel szemben a jövőben igényt/követelést támaszthat. Bár az üzletrész értelemszerűen az osztalékra való jogosultságot is megtestesíti, célszerű az üzletrész-átruházási szerződésben azt is egyértelművé tenni, hogy az üzletrész átruházója mely időpontig esedékessé vált osztalék kifizetésére tarthat igényt a társasággal szemben, és mely esedékességű osztalékra vonatkozó igény illeti meg kizárólagosan az üzletrész megvásárlóját. Miután a társasági jog lehetővé teszi egyszemélyes korlátolt felelősségű társaságok működését is, a cégvásárlási tranzakció értelemszerűen irányulhat valamennyi üzletrész együttes felvásárlására, amely esetben az eladói oldalon felaprózódott üzletrészek végső soron egy kézben, a vevőnél koncentrálnak (egy egységes üzletrészként). Miután azonban a korlátolt felelősségű társaság átmenetet képez a személyegyesítő és a tőkeegyesítő társaságtípusok között, az üzletrészek megvásárlására vonatkozóan a tagoknak illetve a társaságnak elsőbbségi joga van (törvényes elővásárlási jog). Vagyis a cégvásárlás esetén – függetlenül attól, hogy teljes kivásárlásról, vagy többségi részesedés megvásárlásáról van-e szó – mindenképp szükséges a taggyűlés, illetve a tranzakcióban nem részes többi tag hozzájárulása, miután törvényes elővásárlási joguk okán akár meg is vétőzhatják a tervezett cégvásárlást. A kft-ben fennálló tagsági jogok átruházása az új tagok (a vevő) tagjegyzékben történő átvezetésével perfektuálódik (amely a cégjegyzékbe történő bejelentési kötelezettséget is maga után von).

A részvénytársaságok, mint klasszikus tőkeegyesítő társaságok esetén a társaságban fennálló társasági jogok még absztraktabb formában jutnak kifejezésre, mint a kft-k esetében: a tagsági jogot ugyanis itt már értékpapír (ideiglenes részvény, illetve részvény) testesíti meg. A tagsági jogok átruházása a tagsági jogok összességét megtestesítő értékpapír, a részvény forgatása útján valósul meg. A cégvásárlás értelemszerűen irányulhat az összes részvény megvásárlására, illetőleg meghatározó (25%), többségi (50%+) vagy minősített többségi (75%) befolyás-

szerzésre. A társaság tőke-egyesítő jellegéből fakadóan, a relatív többség, névértékben esetlegesen az alaptőke töredékét megtestesítő, ún. elsőbbségi részvények (szavazat-elsőbbségi, vezető tisztségviselő megválasztásához fűződő elsőbbségi jogot, vagy éppen osztalékelsőbbséget biztosító részvény) tulajdonjogának megszerzése is reális akvizíciós cél lehet. A részvénytársaságban történő tulajdonszerzés jogi értelemben több jogi aktus láncolata útján valósul meg. A részvény-adásvételi szerződés ugyanis csak a tranzakció jogcímét biztosítja, a tulajdon-átruházáshoz (a tagsági jogot megtestesítő részvény tulajdonjogának átszállásához) azonban szükséges még a részvény forgatmányozása (dematerializált részvény esetén a vevő értékpapír-számláján való jóváírása) is. A cégvásárlási folyamat ugyanakkor még ezen a ponton sem tekinthető lezártnak, miután a részvényhez fűződő tagsági jogok (pld. az osztalékhoz való jogosultság) csak a részvénykönyvben történt átvezetéssel gyakorolhatóak, ami a cégvásárlás szempontjából az ügylet perfektuálódását jelenti. Spekulatív részvényvásárlások esetén (ún. „hot money” mozgatta piacokon) ugyanis a rövidtávú pénzügyi befektetőnek adott esetben nem is fűződik érdeke a részvénykönyvi bejegyzéshez, miután a tőkepiacok jellegéből eredően a pillanatnyi részvénytulajdonos még azt megelőzően továbbruházhatja a birtokába került részvéncsomagot, hogy egyáltalán lehetősége lett volna a részvényesi jogainak tényleges gyakorlására. A pénzpiacok sajátosságából fakadóan – a napi árfolyam változása függvényében – ugyanazon névértékű részvénytárcsák pár nap, vagy akár pár óra eltéréssel teljesen eltérő árfolyamon cserélhet gazdát, függetlenül attól, hogy az adott részvénytárcsák által megtestesített cégérték ténylegesen változott-e ilyen mértékben az adott rövid idő-intervallum alatt.

A szó közgazdasági értelmében vett cégvásárlást tehát az különbözteti meg a tőkepiaci részvény-tranzakcióktól, hogy az akvizíciós célú tranzakcióval a vevő hosszú távú pozíciót épít, tényleges célja ennek megfelelően a cég irányításába való jelentősebb mértékű befolyás megszerzése (nota bene: tőzsdéi cégek esetén, ahol a tulajdonosi szerkezet elaprózott, akár már egy relatív többséget biztosító, mindazonáltal az alaptőke töredékét megtestesítő részvénytárcsák tulajdonlásával is megvalósítható ez a cél), olyan ellenérték megfizetése ellenében, amely a nyújtott szolgáltatással (megtestesített cégérték) megfelelő arányban áll. Értelemszerűen a céltársaság által megtestesített teljes cégértéket a részvényesi jogokat megtestesítő részvények 100 %-a testesíti meg. Ilyen értelemben a de facto cégvásárlást/felvásárlást a teljes részvénytárcsák teljeskörű/maradéktalan átruházása testesíti meg. Ez esetben feleltethető meg ugyanis a megvásárolt részesedés a teljes/arányos és tényleges cégértéknek.

Nem feltétlenül és nem minden esetben célja a tranzakciónak azonban a cégvagyon összes elemének megvásárlása. A gazdasági életben gyakran előfordul az, hogy egy akvizíció tárgya nem a teljes cégvertikum, hanem az eszközcsoportok, üzemegység vagy egy üzletág megvásárlása. Jogi értelemben ez ugyanakkor nem minősül cégvásárlásnak, miután itt nem a céget (illetve annak egy többségi/kisebbségi részesedését) vásárolják meg (a részvényesektől), hanem a cégtől mint a tulajdonosoktól elkülönülő jogalanytól vásárolnak vagyoni elemeket. A vevő tehát magával a céggel és nem annak tulajdonosaival lép jogviszonyba. Természetesen az üzleti életben ez éppoly gyakorisággal előforduló üzleti tranzakció, mégis helytelen azt cégvásárlásnak nevezni, hiszen az a cég egyes vagyonelemeinek a cégtől való megvásárlására irányul, és jog-dogmatikailag szigorúan megkülönböztetendő a tényleges cégvásárlástól, a már említett „nemo plus iuris” jogelvből következően. A cég által tulajdonolt vagyonelemek ugyanis nem a részvényesek, hanem a részvényesektől elkülönült jogalanyisággal bíró cégeknek a tulajdonát képezik (függetlenül attól, hogy a részvény forgalmi értékét befolyásoló cégérték meghatározásánál ezen vagyonelemeket is figyelembe kell venni, mégis csak közvetett tulajdonjogot keletkeztetnek az adott cég részvényesei viszonylatában).

A cég egyes vagyonelemeinek/vagyonrészeinek megvásárlása klasszikus polgári jogügylet, amelyben a társasági jog semmilyen szerepet nem játszik: kizárólag a kötelmi jog szabályai érvényesülnek. A jogügylet tárgya tehát lehet i) adásvétel (ingó és ingatlan vagyonelemek, illetve dologösszesség valamint vagyoni értékű jogok megvásárlása), ii) engedményezés (követelések ellenérték fejében történő átruházása), illetve iii) tartós vagy speciális jogviszonyokban bekövetkező jogutódlás (szerződés-átruházás, jogátruházás, tartozásátvállalás, szellemi alkotások felhasználására irányuló jogviszonyban bekövetkező jogutódlás).

A polgári jog szabályai mellett – amennyiben a „cégvásárlás” fő szempontja a működő üzemegység megvásárlása – más kapcsolódó jogágak szabályrendszere is érvényre juthat, elsősorban megemlítve itt a munkáltatói jogutódlást, amely esetben a gazdasági egység (anyagi vagy nem anyagi erőforrások szervezett csoportja) jogügyleten alapuló átvételének időpontjában az adott gazdasági egységhez (mint munkavégzés helyéhez) kapcsolódóan fennálló munkaviszonyból származó jogok és kötelezettségek az átadóról az átvevő munkáltatóra szállnak át. Egy ilyen jellegű tranzakció esetében értelemszerűen a munkavállalói állomány átvételéhez is megfelelő ellenértéket kell allokálni, mivel ilyen esetben a jogviszony jogfolytonosan marad fenn, vagyis a szerzett jogok (pld. végkielégítés, felmondási idő korábbi munkaviszonyból halmozott mértéke) a munkavállalókat az új munkáltatónál úgy illetik meg, mintha az azt megelőző időszakot is vele töltötték volna munkaviszonyban. Vagyis felmondás esetén az átvevő munkáltatónak arra az időszakra vonatkozóan is meg kell képeznie a munkavállalói végkielégítés fedezetét, amit a „jogelőd” munkáltatónál töltött az adott dolgozó, mivel az hozzá fog számíthatni az átvevőnél eltöltött munkaidőhöz.

Az ilyen, kötelmi jellegű cégvásárlások esete (szemben a társasági jog értelemben vett cégvásárlások esetével) tehát a polgári jog (és a munkajog) eszközrendszerével teljes körűen le szabályozható, mindazonáltal elhatárolandó a társasági jogi értelemben vett, tényleges cégvásárlástól.

A hazai magánjogi szabályozás ezidáig nem foglalkozott az üzletág értékesítésével, de az új Ptk. segítséget jelentett azzal, hogy a szerződés-átruházás általános magánjogi elveit lefektette. Ugyanis üzletág értékesítésekor nemcsak a kapcsolódó ingatlanok, ingóságok (termelőeszközök, védjegyek, know-how-k) kerülnek átruházásra, hanem a szerződéses kapcsolatok is¹². A szerződés-átruházással a szerződésből kilépő, a szerződésben maradó és a szerződésbe belépő fél megállapodhatnak a szerződésből kilépő felet megillető jogok és az őt terhelő kötelezettségek összességének a szerződésbe belépő félre történő átruházásáról. A szerződésbe belépő felet megilletik mindazon jogok, és terhelik mindazon kötelezettségek, amelyek a szerződésből kilépő felet a szerződésben maradó féllel szemben a szerződés alapján megillették és terhelték. A szerződés-átruházásra egyebekben a követelések és a jogok tekintetében az engedményezés, a kötelezettségek tekintetében a tartozásátvállalás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Fontos megemlíteni a cégvásárlás/üzletág-értékesítés jogszabályban is nevesített egyik speciális esetét: a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról 1991. évi XLIX. törvény 48. § (1) bekezdése értelmében a felszámoló az adós vagyont - kedvezőbb értékesítés érdekében - korlátozott felelősségű társaság, részvénytársaság vagy szövetkezet részére nem pénzbeli betétként (apportként) rendelkezésre bocsáthatja. A cégeladás ezen, jogszabályban is nevesített

¹² <http://www.eutax.hu/uzletresz-uzletag-ertekesesites/>

– egyébként nem csak felszámolás esetén szóba jöhető – komplex módszere az értékesíteni kívánt vagyonelemek apportálása egy erre a célra alapított (kizárólagos tulajdonú) cégbe, majd ezt követően az egyéb („rossz”) vagyonelemektől leválasztott, gazdasági egységként működtethető vagyonelemek az újonnan alapított leánycégekben fennálló (100 %-os) üzleti részesedésként kerülnek értékesítésre.

A stratégiailag kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezetek felszámolása esetén ugyanakkor kifejezett jogszabályi előírás, hogy az adós vagyonának értékesítésekor az értékesítés feltételeit a felszámoló oly módon alakítsa ki, hogy az adós vagyona működő üzemenként kerüljön értékesítésre. Ebben a körben az állami felszámolónak meg kell kísérelnie az ingatlan- és ingó vagyont, valamint az ezek hasznosításával összefüggő immateriális javakat működő üzemenként, a forgalomban elérhető legmagasabb áron értékesíteni.

3. Üzletág-értékesítés számviteli szabályai

A számviteli törvény értelmében üzletág a gazdálkodónak szervezeti szempontból független, önállóan működőképes egysége (ide értve a telephelyet, üzlethálózatot is), amely a hozzá tartozó vagyonnal (eszközökkel, kötelezettségekkel, céltartalékokkal és időbeli elhatárolásokkal) önálló gazdasági tevékenység tartós folytatására képes.

Üzletág értékesítés:

Az üzletág értékesítésének nyereségét, azaz a kivezetett eszközök és az átvállalt kötelezettségek (ideértve a céltartalékokat és az időbeli elhatárolásokat is) könyv szerinti értéke közötti különbözetnek, valamint a kapott (járó) vagy fizetett (fizetendő) összegnek a nyereségjellegű különbözetét az egyéb bevételek között kell kimutatni.

Az üzletág értékesítésének veszteségét, azaz a kivezetett eszközök és az átvállalt kötelezettségek (ideértve a céltartalékokat és az időbeli elhatárolásokat is) könyv szerinti értéke közötti különbözetnek, valamint a kapott (járó) vagy fizetett (fizetendő) összegnek a veszteségjellegű különbözetét az egyéb ráfordítások között kell kimutatni.

Számviteli elszámolás:

Átadott (kivezetett) eszközök elszámolása:

T 3. Technikai számla

– *K 1,2,3. Eszközök*

A vevő által átvállalt kötelezettségek, céltartalékok, passzív időbeli elhatárolások kivezetésének elszámolása:

T 42-48. Céltartalékok, Kötelezettségek, Passzív időbeli elhatárolások – K 3. Technikai számla

Kapott (járó) összeg elszámolása:

T 384. Elszámolási betét / 311. Vevők

– *K 3. Technikai számla*

VAGY

Fizetett (fizetendő) összeg elszámolása:

T 3. Technikai számla

– *K 384. Elszámolási betét / 479. Egyéb rövid lejáratú kötelezettség*

Nyereség elszámolása:

T 3. Technikai számla

– *K 96. Egyéb bevétel*

VAGY

Veszteség elszámolása:

T 86. Egyéb ráfordítás

– *K 3. Technikai számla*

Megjegyzés: Az üzletág, telephely, üzlethálózat értékesítéshez áfa elszámolás is kapcsolódhat:

T 311. Vevők

– *K 467. Fizetendő áfa*

A kiegészítő mellékletben be kell mutatni üzletág értékesítés esetén az értékesítés miatt kivezetett eszközök és az átvállalt kötelezettségek (ideértve a céltartalékokat és az időbeli elhatárolásokat is) könyv szerinti értékét mérlegtételek szerinti megbontásban.

Üzletág vásárlás:

Mikor keletkezhet üzleti vagy cégérték (good will), illetve negatív üzleti vagy cégérték (bad will)?

Üzleti vagy cégérték: a megvásárolt üzletágért fizetett ellenérték és a tétélesen állományba vett egyes eszközök piaci értékének a tétélesen állományba vett, átvállalt kötelezettségek – e törvény szerinti értékeléssel meghatározott – értékével csökkentett értéke közötti különbözet, ha a fizetett ellenérték magasabb. (Xu és mtsai., 2020)

Negatív üzleti vagy cégérték: a megvásárolt üzletágért fizetett ellenérték és a tétélesen állományba vett egyes eszközök piaci értékének a tétélesen állományba vett, átvállalt kötelezettségek – e törvény szerinti értékeléssel meghatározott – értékével csökkentett összege közötti különbözet, ha a fizetett ellenérték alacsonyabb. (Takács & Márkus, 2024)

A cégértékelési folyamat végrehajtásához komoly szakmai ismeretre és tapasztalatra van szükség. A cégérték meghatározása egy olyan folyamat, mely kiterjed a vállalatot befolyásoló értéknövelő szempontok felismerésére, magába foglalja az értékelés célját, az iparágra vonatkozó kellő ismereteket, illetve a versenytársak és gazdasági tényezők megértését, valamint a megfelelő értékelési megközelítést és módszer kiválasztását. (Alshehabi és mtsai., 2024) (Tóth, 2009) (Váradi & Hamad, 2024)

Piaci érték meghatározása és az üzleti vagy cégérték (good will), illetve a negatív üzleti vagy cégérték (bad will) meghatározása

Üzleti vagy cégérték = Vételár – megvásárolt cég egység „számított” piaci értéke

A megvásárolt üzletág, telephely, üzlethálózat eszközeinek aktuális forgalmi értéke
– átvállalt kötelezettségek számviteli törvény előírásai alapján meghatározott értéke
= A megvásárolt üzletág, telephely, üzlethálózat „számított” piaci értéke

Ha a vételár > a megvásárolt cég egység „számított” piaci értéke
üzleti vagy cégérték keletkezik, amit az immateriális javak között kell kimutatni, mint üzleti vagy cégérték.

Ha a vételár < a megvásárolt cég egység „számított” piaci értéke
negatív üzleti vagy cégérték keletkezik, amit a passzív időbeli elhatárolások között halasztott bevételként kell kimutatni.

Az üzleti vagy cégértéket legalább 5 év, de legfeljebb 10 év alatt kell értékcsökkenési leírásként elszámolni.

A negatív üzleti vagy cégértékként kimutatott halasztott bevételt legalább 5 év, de legfeljebb 10 év alatt lehet az egyéb bevételekkel szemben megszüntetni. Az 5 évnél hosszabb leírást a kiegészítő mellékletben indokolni kell. (Böcskei és mtsai., 2021)

Számviteli elszámolás:

Az üzletág, telephely, üzlethálózat vásárlás során átvett eszközök piaci értéke.

T 1-3. Eszközök

– *K 3. Technikai számla*

Az átvett kötelezettségek számviteli törvény szerint értékelt értéke.

T 3. Technikai számla – K 42-48. Céltartalékok, Kötelezettségek, Passzív időbeli elhatárolások

Az üzletág, telephely, üzlethálózat vásárlás során a vételár (ellenérték elszámolása kötelezettségként).

T 3. Technikai számla

– *K 454. Szállítók*

A keletkező üzleti vagy cégérték állományba vétele.

T 115. Üzleti vagy cégérték

– *K 3. Technikai számla*

VAGY

A keletkező negatív üzleti vagy cégérték állományba vétele.

T 3. Technikai számla

– *K 96. Egyéb bevétel*

A negatív üzleti vagy cégérték elhatárolása.

T 96. Egyéb bevétel

– *K 483. Halasztott bevételek*

A negatív üzleti vagy cégérték arányos részének feloldása.

T 483. Halasztott bevételek

– *K 96. Egyéb bevétel*

Megjegyzés: Az üzletág, telephely, üzlethálózat vásárláshoz áfa elszámolás is kapcsolódhat:

T 466. Előzetesen felszámított áfa

– *K 454. Szállítók*

4. Üzletág-értékesítés és az áfa kapcsolata

Az üzletág-átruházás az általános forgalmi adó (a továbbiakban: áfa) rendszerében főszabály szerint adóköteles ügylet, amely azonban bizonyos feltételek fennállása esetén hatályon kívüli ügyletként kezelendő 2013 óta.

Az üzletág értékesítés az áfa hatályán kívülre kerül, amennyiben megfelel a jogszabályban felsorolt feltételeknek: az Áfa tv. 17. § (4) bekezdés értelmében nem áll be a termék értékesítéséhez, szolgáltatás nyújtásához fűződő joghatás az adóalany általi üzletág-átruházás esetében, amennyiben az értékesítés az Áfa tv. 18.§ (1) és (2) bek. feltételeinek maradéktalanul megfelel és feltéve, hogy a szerző az üzletágot a további működtetés céljából szerzi meg. Az Áfa tv. 18.§ (1) és (2) bekezdései alapján az alábbi mentességi feltételeknek együttesen kell teljesülnie az üzletágot szerző félnek: a) a szerzéskor vagy annak közvetlen következményeként belföldön nyilvántartásba vett adóalany legyen; b) kötelezettséget vállal arra, hogy a szerzéshez és a szerzett vagyonhoz fűződő, az e törvényben szabályozott jogok és kötelezettségek – a (2) bekezdésben említett eltéréssel – a szerzéstől kezdődően jogutódként őt illetik és terhelik; c) sem a szerzéskor, sem azt követően nincs olyan, e törvényben szabályozott jogállása, amely természeténél fogva összeegyeztethetetlen lenne a b) pontban említett kötelezettségek teljesítésével, vagy annak csorbítására lenne alkalmas.

További feltétel az is, hogy

(i) az üzletág keretében folytatott gazdasági tevékenység kizárólag adólevonásra jogosító termékértékesítés, szolgáltatásnyújtás legyen, és (ii) ha a szerzett vagyon olyan ingatlant (ingatlanrész) tartalmaz, amelyet az üzletágot átruházó adóalany nem tett adókötelessé.

Az Áfa tv azt is rögzíti, hogy a feltétel nem teljesülésekor a termék értékesítéséhez, szolgáltatás nyújtásához fűződő joghatás haladéktalanul beáll.

Az ÁFA tv. szempontjából üzletág a vállalkozásnak olyan működő egysége, amely szervezeti szempontból függetlenül, a hozzá tartozó vagyonnal alkalmas az önálló gazdasági tevékenység tartós folytatására. A vagyon nemcsak dolgokat, vagyoni értékű jogokat jelent, hanem

kötelezettségeket is. A vagyon tehát akár adósságot is magában foglalhat, vagy akár termékértékesítést, szolgáltatásnyújtást is. Az önálló gazdasági tevékenység kritériuma dönthet sok esetben, hogy az ügylet az áfa hatálya alá tartozik-e, ugyanis, ha például egy vállalkozás csak a raktárkészletét adja el, mert nem kívánja folytatni egy adott tevékenységét, akkor az nem tartozhat az áfamentes körbe, ugyanis a raktárkészlet önmagában nem alkalmas a gazdasági tevékenység tartós folytatására. A tartósság feltétele kizárja azt is, hogy egy rövid ideig érvényes licenz szerint működő üzletág értékesítése áfamentes legyen¹³.

5. Összegzés

Tanulmányunkban kísérletet tettünk a cég versus üzletágvásárlás értelmezésén túl az ügylet hazai értékelési és elszámolási szabályainak összefoglalására is. Véleményünk szerint a számviteli elszámolás lépései egyértelműek, ugyanakkor az üzletág piaci értékének meghatározása hordoz némi kockázatot, amely eredményágon csapódik le, befolyásolva ezzel a vállalkozások adóalapját, adózás előtti jövedelmét.

Irodalomjegyzék

- Alshehabi, A., Halabi, H., Adwan, S., & Boubaker, S. (2024). The impact of industry competition on the value relevance of goodwill impairments across different information environments. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 56, 100639. <https://doi.org/10.1016/j.intaccaudtax.2024.100639>
- Böcskei, E., Veit, A., & Söre, S. (2021). Bevételek, költségek és ráfordítások időbeli elhatárolásának számvitele, a magyar és a nemzetközi szabályozásban. *Economica*, XII. évf.(3-4. sz.), 59–67.
- Takács, A., & Márkus, G. (2024). Beszámolóképzítés és -elemzés. Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar. <https://pea.lib.pte.hu/server/api/core/bitstreams/71534b37-5280-422a-aa55-b5d3da348057/content>
- Tóth, K. (2009). Az értékalapú számvitel szerepe a beszámolóban és a szabályozás. *Vezetéstudomány / Budapest Management Review*, XL évf. 2009(12), 30–38.
- Várad, L., & Hamad, M. (2024). Az intellektuális tőke mérési lehetőségei egy vállalati példán keresztül. *Economica*, 15(1–2), 1–13. <https://doi.org/10.47282/economica/2024/15/1-2/13485>
- Xu, L., Guan, Y., Fu, Z., & Xin, Y. (2020). Peer effect in the initial recognition of goodwill. *China Journal of Accounting Research*, 13(1), 57–77. <https://doi.org/10.1016/j.cjar.2020.01.001>
2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról (Áfa tv.)
2000. évi C. törvény a számvitelről (Szt.)
1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról
- <http://www.eutax.hu/uzletresz-uzletag-ertekesites/>

¹³ <http://www.eutax.hu/uzletresz-uzletag-ertekesites/>